

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Oslo, 28.10. 2008

To EU-saker om opphavsrett til orientering: forlenget vernetid og kunnskapsøkonomien

Vi viser til høringsbrev 4.9. d.å., ref 2008/03885 ME/MEI CBU:elt.

TV 2 kommenterte hovedproblemstillingen omkring utvidelse av vernetid i brev 10. juli d.å. Vi viser ut over kommentarene nedenfor, i hovedsak til dette.

Prinsipielt vil TV 2 vise til at omfanget av det vern som følger av opphavsrettslovgivningen må legges i en balanse mellom allmennhetens behov for tilgang til og muligheter for å utnytte det som må anses som en del av samfunnets kulturarv og de skapendes rimelige krav på inntekter knyttet til det som skapes eller frembringes.

TV 2 er som nevnt i tidligere brev, både produsent, kjøper og distributør av denne typen materiale. I et slikt lys står TV 2 plassert i et balansepunkt.

Generelt peker også TV 2 på at svært mye av det som frembringes skjer i arbeids- eller andre kontraktsforhold hvor virksomheter inngår avtaler med personell for produksjon av de produkter man har basert sin virksomhet på. I et slikt lys må det kunne vektlegges at opphavsrettshavere og innehavere av nærstående rettigheter gjennom lovgivningen gis rettigheter til det produserte som går ut over det andre arbeids- og oppdragstakere ellers erverver. Det må også poengteres at denne gruppen personer for øvrig er omfattet av de alminnelige sosiale rettigheter som tilkommer andre arbeids- og oppdragstakere.

Utøvende kunstnere dekker et stort område. Fra de som utøver dette profesjonelt mer eller mindre sporadisk til de heltidssysselsatte med mer eller mindre begrenset suksess. At utøvende - etter at arbeidet er gjort - ikke kan leve av sin opptreden og de innspillinger man har medvirket til, har denne gruppen felles med de fleste av oss. Understøttelsesordninger eller sosialordninger for spesielle utsatte grupper bør etter TV 2s oppfatning, finne sin løsning gjennom annen lovgivning, direkte rettet mot disse, og ikke gjennom brede og tilsynelatende "enkle" grep i opphavsrettslovgivningen.

Det er også et viktig poeng å forhindre at vernetidsreguleringer – fastlagt i beste mening – legger en "død hånd" på forvaltningen av de verk hvis inntektsmuligheter og tilgjengelighet man ønsker å beskytte. Typisk vil en utvidelse av vernetiden kunne medføre en faktisk redusert bruk av de verk innspillingene bygger på, noe som minsker inntektene for de

originære skapende opphavsmenn. For denne gruppen (som man nok også kan hevde er i en vanskelig situasjon) kan en utvidelse som angitt være negativ.

Vi noterer at et formål hevdes å være at kunstnernes sosiale situasjon skal forbedres. TV 2 kan vanskelig se at en slik målsetting oppfylles i særlig grad ved å forlenge vernetiden opp til over 90 år. En slik utvidelse vil jo primært komme arvinger til gode. Derimot vil kommersielle selskaper som har kjøpt opp eller selv gjort opptak kunne ha mye å hente ved dette.

Etter TV 2s oppfatning kan ikke hensynet til de utøvende, ukritisk benyttes som argument for å utvide produsentvernet.

Dagens reguleringer har i lang tid forutsatt at produsenters og utøvenes rettigheter skal falle i det fri. Investeringer er gjort og avtaler mellom interessentene er også fastlagt med dette åpenbart synlige faktum for øyet. At det som var bestemt og åpenbart klart forutsatt, nå rent praktisk skjer kan vi ikke se, i seg selv, gir noe fornuftig grunnlag for å gjennomføre en utvidelse i tid for disse rettighetene. Ut fra et balanse- og rimelighetssynspunkt er det vanskelig å se at den som forestår et lydopptak eller som fremfører en annens (eller eget) verk, ikke får rimelig kompensasjon gjennom en enerett som angitt i dagens lovgivning. Å få et monopol på utnyttelse i 50 år synes åpenbart tilstrekkelig.

Det må også reises spørsmål om det i dag faktisk skjer en fordeling av inntekter direkte til "perifere" studiomusikere som mer eller mindre anonymt har bidratt på innspillinger fra starten av 50-tallet og før. Dette synes ikke dokumentert.

Vi registrerer at man som begrunnelse for forslaget viser til at kun 5 % av de utøvende kunstnere i England tjente over 10.000 GBP i året. Det sies imidlertid ikke noe om hvilke kriterier man legger til grunn for å avgrense denne gruppen, hvilket omfang av virksomheten som er lagt til grunn og hvilke segmenter av musikklivet de representerer. At mellom 77 og 89.5% av de inntekter som fordeles mellom de utøvende "går til de mest kjente" er ikke overraskende. Det følger direkte av at bruken av disses fremføringer er langt mer intensiv enn de ukjentes innspillinger og vi kan vanskelig forstå at en utvidelse av vernetiden vil medføre endringer her.

At musikere har vansker med å leve av sine frembringelser har de åpenbart felles med mange andre yrkesgrupper. Det er ikke analysert nærmere hva dette skyldes, men man må tro at den økning i antallet utdannede/trenede musikere som alene har kommet gjennom forbedringene i kulturskoler og høyere utdanning, nødvendigvis gir et større utbud enn markedet kanskje kan absorbere. Tendensen vil man antageligvis finne på alle slike områder, i alle fall om man medregner alle de av oss som fungerer på et amatør- eller semi-amatørnivå, men som kanskje skulle ønske at flere ville betale for å benytte våre tjenester. At man kan spille og har spilt på plate, gir ikke noe krav på en forsørgelse hele livet. En utvidelse av vernetiden vil uansett ikke på noe vis, gi fungerende aktive musikere et forbedret inntektsgrunnlag i den tiden de er mest aktive.

Vi registrerer at overdragelsene fra musikere til plateselskaper vies noe oppmerksomhet. Her må det innledningsvis pekes på at denne bransjen gjennomgår en vesentlig endring. Det er flere grunnleggende trekk her, og de er uavhengig av opphavsrettsreguleringene. For det første er innspillingsfasiliteter langt rimeligere og lettere tilgjengelig. Mange innspillinger gjøres nå utenfor de tradisjonelle plateselskapene. Videre er den rent tekniske produksjon

frem til distribuerbart eksemplar, tilnærmet falt bort. Fysiske "plater" produseres og distribueres i sterkt synkende antall og dette formatet vil bortfalle i massemarkedet. Et annet trekk er at antallet fysiske butikker reduseres, og at nettbutikker (både for fysiske eksemplarer og datafiler) overtar, noe som ytterligere reduserer distribusjonskostnadene, men samtidig øker tilgjengeligheten. Vi ser også nye distribusjonsformer basert på leie- eller abonnementsavtaler. I tillegg er markedsføring av musikk gjennom tilgangen til og bruken av nye former for kommunikasjon vesentlig forbedret. Markedsføring skjer også internasjonalt i et langt større omfang, uten tradisjonelle kostnader til trykk og distribusjon.

Dette vil – forutsatt at samfunnet kan få på plass et praktisk fungerende faktisk vern i tråd med eksisterende opphavsrettslovgivning, styrke de utøvenes stilling.

At utøvende har en svak posisjon i forhandlinger med arbeids- eller oppdragsgivere når de medvirker ved innspillinger, har de felles med mange andre som lever av å selge sin arbeidskraft og/eller resultatet av sine bestrebelser. Det samme gjelder det faktum at man blir presentert for og føler seg tvunget til å akseptere kontrakter som fremtrer uforståelige. Det blir dermed fundamentalt feil om man begrunner en utvidelse av vernetiden med et slikt synspunkt. Her må man eventuelt gå inn med rettslige inngrep i kontraktsfriheten som eventuelt – hvis det er saklig og velbegrunnet – sikrer svake gruppers posisjon. Her kan man se flere muligheter; man kan gjøre visse rettigheter uoverdragelige, man kan særregulere denne typen opphavsrettsavtaler (slik man typisk har for forlagsavtaler), man kan bedre – eller effektivisere – det arbeidsrettslige vern, man kan stille krav om balanserte avtaler gjennom avtalerettslig rimelighetssensur osv. Å utvide vernetiden gir ikke noen effekt hva gjelder de problemer som anføres som begrunnelse.

Hva gjelder det ideelle vern er TV 2 av den oppfatning at dette åpenbart kan løses uavhengig av verneperioden. Dagens regulering i § 48 er velkjent og denne løsningen vil kunne utvides. Det er vel også slik at en bruk av et verk som skader de utøvenes "navn og rykte" regelmessig vil ha samme konsekvens for den eller de originære opphavsmenn. Heller ikke dette argumentet kan begrunne en vernetidsutvidelse knyttet til de rent kommersielle utnyttelsesrettigheter.

Konkret om argumentene rundt fonogramprodusentenes stilling er det å tillegge at en forsterkning av vernetiden for den kommersielle utnyttelsen ikke på noe vis vil løse problemet med piratvirksomhet. Her må det både nasjonalt og internasjonalt legges opp til ny lovgivning og håndteringsmåter som på et praktisk vis, stanser uhjemlet utnyttelse. Man må kunne konstatere at musikkbruken skjer i et omfang som aldri før. Problemet ligger åpenbart i at det ikke er fungerende praktiske muligheter til – med rimelige økonomiske midler - å sikre inntektene ved dette.

TV 2 har tidligere pekt på dette problemet. Problemet er sammensatt. Dels er det et volumproblem i seg selv, dels er det slik at rettighetshavere ikke alltid eksisterer i fungerende form (selskaper innstiller sin virksomhet, går konkurs, de nedlegges, opphavsmenn og utøvende går bort osv). Det er også et problem at man internasjonalt ikke kan finne frem til den person eller virksomhet som driver den ulovlige distribusjon. I tillegg er rettslige skritt i slike saker svært kostbare. TV 2 har pekt på at man her må få på plass internasjonale instrumenter som retter seg mot distributører (ISP/mobiloperatører m.v.) som gir et effektivt vern, samtidig som man hensyntar ytringsfrihet og andre grunnleggende samfunnsinteresser. Vi noterer at EMI bruker over 10 millioner pund på piratområdet. Dette illustrerer en "systemfeil" i dagens system, som man ikke kan bøte på ved å utvide

vernetiden. En slik utvidelse vil kun føre til at de seriøse som innretter driften i tråd med lovgivningen får økte belastninger, for å kompensere det tap rettighetshaverne faktisk har på piratvirksomheten. Dette fremstår som uakseptabelt og ubegrunnet.

Det må også i sammenheng med argumentene rundt plateselskapenes talentutvikling, bemerkes at bruken av innspillinger og betaling for dette i stor grad skjer fra virksomheter som radio og TV (i tillegg til nye abonnementsløsninger m.v.). En utvidelse av vernetiden vil dermed belaste disse kulturinstitusjonene ytterligere, hvilket nødvendigvis vil begrense deres mulighet for å utvikle nye kulturprodukter, sysselsette aktive opphavsmenn og utøvere. Man vil således forflytte ressurser fra nyskaping hos aktive kulturformidlere og over til utbetalinger til ikke aktive utøvende og produsenter som i stor grad ikke eksisterer i opprinnelig form eller som er kjøpt opp av selskaper som ser rettighetene som en ren kommersiell investering. Dette er etter TV 2s oppfatning betenkelig.

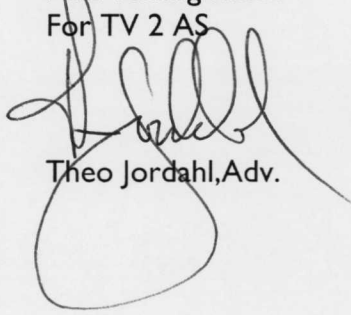
I den grad man begrunner en utvidelse av vernetiden med plateselskapenes talentutvikling, vil forslaget etter TV 2s oppfatning, innebære at man gjør en inntektsoverføring fra de faktiske rettighetshaverne til nye. TV 2 ser ikke at dette skulle være velbegrunnet.

Til reguleringene av musikkstykker med flere opphavsmenn oppfatter vi at man antyder at typisk en tekst skrevet på en melodi komponert tidligere, skulle medføre at melodiens vernetid utvides. TV 2 ser det som lite naturlig at man skal koble disse. Prinsippet i § 6 i dagens norske lov fremtrer som rimelig og fornuftig og vi mener at en slik løsning er naturlig. Også her pekes det på at en eventuell utvidelse sannsynligvis vil komme arvinger til gode og således ikke direkte gi noen effekt på produksjon og tilgjengeliggjøring. En slik kobling vil også hemme tilgjengeliggjøring av kulturarven og også inntektene til den av opphavsmennene som fortsatt har sine rettigheter i behold. Vi anbefaler således at man betrakter typisk musikk og tekst som separate verk.

Hvorvidt forslaget vil fremme "sosial velferd og integrasjon" synes lite begrunnet. I hvilken grad dette vil være effekten fremstår dermed som usikkert. Forslaget vil imidlertid ganske sikkert påføre nye og høyere økonomiske belastninger på andre deler av Europas virksomheter, som står for vesentlige bidrag til Europas levende kulturelle mangfold. En vesentlig del av avkastningen fra utvidelsen mellom 50 og 96 år fra utgivelsen, vil også komme døde utøvende kunstnere til gode og ikke det levende kulturliv.

TV 2 støtter således ikke utvidelsen. I den grad man skulle velge en slik løsning kan vi ikke se grunnlag for å behandle tilvirkere og utøvende under ett. Begrunnelsen for eventuelle tiltak bør således vurderes og prøves for de to grupper separat. I den grad man, til tross for motforestillingene her, skulle ønske å tilgodese de utøvende kunstnere vil vi mene at en løsning som allerede etablert i den norske åndsverklovens § 43a 2. ledd for fotografene gir en balansert løsning (den utøvenes levetid og 15 år etter utløpet av hans dødsår, men likevel minst 50 år fra utløpet av det år bildet ble laget).

Med vennlig hilsen
For TV 2 AS

Theo Jordahl, Adv.